

देवेंद्र फडणवीसांच्या सभेत पावसाची हजेरी

पावसात सभा झाल्यावर निवडून येतात, असे नेते म्हणतात; फडणवीसांचा पवारांना टोला

शिरोळ (वृत्तसंस्था)

उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांची आज शिरोळ येथे सभा पार पडली. सभा सुरु असतानाच पावसाने हजेरी लावली. देवेंद्र फडणवीस यांनी पावसात भिजत भाषण केले. पावसात भिजलो की जाग निवडून घेणे, असे नेते म्हणतात, असा टोला फडणवीसांनी शरद पवारांना लगावला. आता मतांचा पाऊस पडणार ही काळ्या दगडावरची पांढरी रेघ आहे, असे म्हणत शिरोळ मतदारसंघासाठी पैशांची कमतरता पडू देणार नाही, असे आशासनही त्यांनी यावेळी दिले. शिरोळसाठी सगळ्या मागण्या पूर्ण करून दाखवू. पाच वर्षांनी पुन्हा मते येऊ तेव्हा त्यातील एकही मागणी शिळ्हक नसेल हे वचन देण्यासाठी मी आलो आहे. आमचे सरकार सामान्य माणसाचे सरकार आहे, असे फडणवीस म्हणालेत. १५ वर्षे ऊसाचा कारखाना आणि शेतकऱ्यावर इनकम टॅक्सची तलवार लटकली होती. शेतकऱ्यावर इनकम टॅक्सची तलवार लावू नका अशी मागणी घेऊन पवार साहेब मनमोहन सिंग यांच्याकडे गेले होते, पण हात हालवत परत याचे. आमचे सरकार आल्यानंतर एका झटक्यात शेतकऱ्यावरील १० हजार कोटीचा इनकम टॅक्स मोदी आणि अमित शहानी रद्द केला, असा दावाही फडणवीस यांनी केला.

पावसात सभा झाली की निवडून येतात

सत्यजित देशमुख यांची सीट निवडून घेणे पक्के आहे. कारण मी पावसात सभा घेतोय. पावसात सभा घेतली की, सीटा निवडून येतात. हा शुभ संकेत आहे. पावसात सभा झाल्या की, निवडून येतात, असे नेत्यांचे म्हणाणे आहे, असे म्हणत देवेंद्र फडणवीस यांनी शरद पवार यांना टोला लगावला. पुढे ते म्हणाले, पाऊस पडो अथवा ना पडो पण मतांचा पाऊस पडणार ही काळ्या दगडावरची पांढरी रेघ आहे.

वाकुर्डीच्या योजनेला निधी कमी पडू देणार नाही

वाकुर्डी बुद्रुकची योजना १९९९ ते २०१४ कुलूपवद होती. जयंतराव पाटील अर्थमंत्री, जलसंपदा मंत्री होते, पण फुटकी कोडी दिली नाही. मी मुख्यमंत्री झाल्यानंतर एका झटक्यात १०० कोटी रुपये दिले. या योजनेच्या निर्मितीन महाराष्ट्राचा निर्णय घेतला. आता ओपन कॅनॉल नाही त बंदीपत पाईच्याचा माध्यमातून शेतकऱ्याच्या शेतकीपर्यंत पाणी जाईल, असे मी सांगितले. पाहिला टप्पा संपत आहे, दमरा टप्पाही आता मंजूर आहे. सत्यजित देशमुख निवडून आल्यास, वाकुर्डीचे सगळे टप्पे पूर्ण होईपर्यंत पैशांची कमतरता पडू देणार नाही, हा मझा शब्द आहे. असेही देवेंद्र फडणवीस म्हणाले. ४५ हजार एकर जमीन आपल्याला पाण्याखाली आणायकी आहे. या २६ योजना करण्याचे पूर्ण करण्याचे वचन देवाभाऊ तुम्हाला देतोय, असेही ते म्हणालेत. महायुतीचे सरकार आल्यानंतर मार्च्याच्या बजेटमध्ये बार उडवून देतो आणि या सगळ्या योजनांचे काम करतो, असे आशासनही त्यांनी दिले.

शालेय विद्यार्थ्यांसाठी' अपार' कसा तयार करावा?

शिक्षण उपसंचालकांनी शाळांना दिल्या सूचना

छ. संभाजीनगर। प्रा संजय तुमे

विभागीतील सर्व प्राथमिक व माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची महिंती यु-डायस पोटेलवर आधार प्रमाणीकरण करून अपार आयडी तयार करण्याबाबत शिक्षण उपसंचालकांनी सूचना दिल्या आहेत. तसेच यु-डायस पोटेल काय आहे? त्यामध्ये अपार आयडी कसा तयार करावा? आणि ते कसे हाताळायचे? याबाबत मार्गदर्शन करण्यात आले आहे.

यु-डायस प्लस प्रणालीमधून पूर्व प्राथमिक तसेच पहिली ते बारावीपर्यंतच्या विद्यार्थ्यांचे 'अपार आयडी' येत्या २० नोव्हेंबरपर्यंत उपरांच्या करून देण्यात यावेत, अशा सूचना शिक्षण उपसंचालकांनी सर्व शाळांच्या मुख्याध्यापकांना संवर्धित शिक्षणाधिकाऱ्यांनी दिल्या आहेत.

त्यामुळे आवश्यक प्रशिक्षण घेऊन सर्व मुख्याध्यापकांना विद्यार्थ्यांपर्यंत 'अपार आयडी' पांडित्यांच्याचे काम कार्यालयास पाठवावी. अयडी दिल्यानंतर मुख्याध्यापकांना तो ओल्डवप्रावर प्रिंट करण्यासाठी कलवावे.

सुरु केला आहे. त्यानुसार पहिली ते बारावीच्या विद्यार्थ्यांना ते देण्यात येणार आहे. कैदीव्य शिक्षण विभागाने देशातील प्रत्येक विद्यालयात अपार आयडी उपलब्ध करून देण्याबाबत निर्देश दिले होते.

शाळांनी हे करावे

विद्यार्थ्यांचा अपार आयडी तयार करण्याबाबत शाळेतील पालक शिक्षक सभा आयंत्रित करावी.

शाळांनी पालकांना संमतीपर्यंत देवून ती भरू घेणे आवश्यक आहे.

अत्यवयीन विद्यार्थ्यांसाठी पालकांनी संमतीपर्यंत भरू देणे आवश्यक

विद्यार्थ्यांना आणि त्यांच्या पालकांना अपारचे संपूर्ण स्वरूप महत्व समजून सांगावे.

कामाचा दरोजे घ्यावा आढावा

मुख्याध्यापकांना प्रशिक्षण गट स्तरावर प्रशिक्षण देण्यात यावे

दरोजे आढावा घेण्यात यावा.

त्या संभाजीतील माहिंती महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद कार्यालयास पाठवावी.

अयडी दिल्यानंतर मुख्याध्यापकांना तो

ओल्डवप्रावर प्रिंट करण्यासाठी कलवावे.

केज शहरात पोलीस आणि सीमा सुरक्षा दलाचे पथसंचलन

केज गैतम बचुटे विधानसभा निवडूनकीच्या पार्श्वभूमीवर केज शहरामध्ये सीमा सुरक्षा दल आणि पोलिसांनी पथसंचलन केले दि. १६ नोव्हेंबर रोजी केज पोलिसांनी २० नोव्हेंबर रोजी होत असलेल्या विधानसभा सार्वत्रिक निवडूनक २०२४ च्या पार्श्वभूमीवर कायदा व सुव्यवस्था अव्याधित राखण्यासाठी सहाय्यक पोलीस अधीक्षक शेतकीप्रश्नात पोलीसांनी पैदल अधिकारी रोजी जावान आणि १४४ जवान सहभागी ज्ञाले होते. या पथ संचलनात पोलीस, सीमा सुरक्षा दल आणि गैतम बचुटे दलाचे ४ अधिकारी आणि १४४ जवान सहभागी ज्ञाले होते. सुरक्षा दलाच्या शस्त्र संचलनामुळे निवडूनकीच्या दरम्यान गडबड गोंधाळ करावाचा असामाजिक तत्व यांच्या विरुद्ध कठोर करावाही करण्याचे देखील संकेत या पथ संचलनामुळे दिले आहेत.

लोहा येथे मतदान जन-जागृती व मानवी साखळी

लोहा किरण दाढेल लोहा येथे मतदानसभा मतदारसंघ सांवार्तिक निवडूनक स्वीप पथ मतदान जन-जागृती यांची व मानवी साखळी काढण्यात आली. मतदान जन-जागृती रॅलीचे उद्दान निवडूनक निर्णय अधिकारी अरुणा संगेवर यांनी केले. योजनेची साहाय्यक निवडूनक निर्णय अधिकारी विडलाराव प्रवर्तीकर, रामेश्वर गोरे, नायब तहसीलदार रेखा चामनक, नोडल अधिकारी स्विप कक्ष संतीश व्यवहारे, संजय येरमे, शिक्षण विस्तार अधिकारी बी.पी.गुरु, सरकारी अंतर्वाचा नोडल अधिकारी विडलाराव रामेश्वर गोरे, नायब तहसीलदार रेखा चामनक, नोडल अधिकारी स्विप कक्ष संतीश व्यवहारे, संजय येरमे, शिक्षण विस्तार अधिकारी बी.पी.गुरु, सरकारी अंतर्वाचा नोडल अधिकारी विडलाराव रामेश्वर गोरे, नायब तहसीलदार रेखा चामनक, नोडल अधिकारी स्विप कक्ष संतीश व्यवहारे, संजय येरमे, केंद्रप्रमुख डी आर शिंदे, जी.एस.मंगनाळे, संतोष जोशी, सुभाष पाणपवे, मुख्याध्यापक हेमंत कवर ,

उरण | विठ्ठल ममताबादे

उरणचे पहिले आमदार भाऊसाहेब डाऊर यांच्या कडून राजकाऱ्याची आणि समाजकाऱ्याची शिवारी घेऊन त्यांनी ग्रामपंचायतीची माझी सर्वांची तथा उरण पंचायत समितीचे माझी सभापती व रायगढ जिल्हापारिषदेवर माझी अधिक्षय दिवंगत मंसूबे डाऊर यांच्या कडून राजकाऱ्याचा व समाज काऱ्याचा वसा घेत करजा गावाचे सुपूर्व सचिन रमेश डाऊर हे आजार्यांत राजकरणा पासून अलिंस असले तरी समाजकाऱ्याची कास त्यांनी कधीच सोडली नव्हती, आपल्या आजोबांच्या आणि वडिलांच्या समाजकाऱ्याचा वसा त्यांनी तोतंते जपता आहे. आजोबांची युज्यायिती असो वा वडिलांचा समितिदिन असिंगणे गोपयारिवाना अन वस्त्र देऊन त्यांनी तो साजार केला आहे. थंडीच्या मोसमात कातकवाडीवर जाऊन माझेची उबदार घोंगडी या गोरे गरिबांच्या अंगावर घातली आहे. करोनाच्या पार्श्वभूमीवर त्यांनी केलेले कार्य

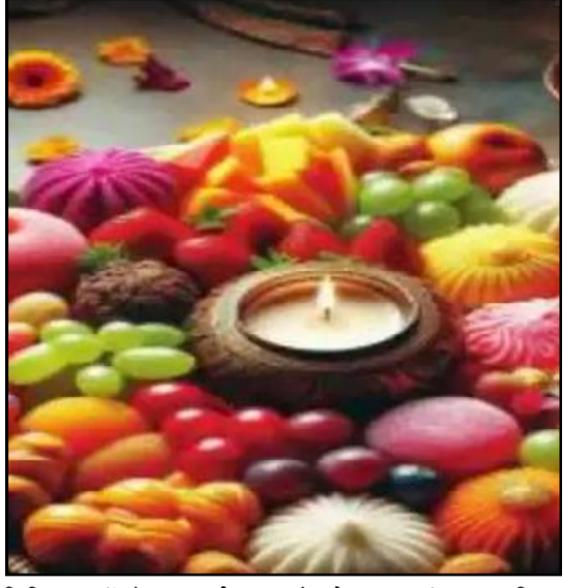
केवळ कौतुकास पाव असून त्यांनी स्वतःचा जीव धोक्यात घालून कोरोनाग्रस्थ्यावा केलेली वैद्यकीय

मदत, अन्वरांच्या मदतही त्यांच्या वा काळांतील अतुलनीय सेवेची मानद पावती आहे. कंजांजा पाणी प्रश्न, रस्त्यांचा प्रश्न, कचवाचा प्रश्न असो अथवा द्रोगागिरी ड

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

प्रसाद असावा सात्त्विक!

विविध धर्मयांच्या प्रार्थनास्थळांमध्ये प्रसादातील नानाविध प्रकारच्या पदार्थाचा समावेश असतो. कोणत्या स्वरूपामध्ये भाविकांना प्रसाद देण्यात यावा, याला काही निश्चित निकष नाही. भाविकांसाठी मंदिरांसह प्रार्थनास्थळांमध्ये हे जेवणाचीही सुविधा असते. प्रसाद कशा स्वरूपामध्ये द्यावा असे कोणतेही निश्चित निकष नाहीत. वातावरणातील बदल भाविकांची वाढती गर्दी, मंदिराला मिळणारी आर्थिक मदत दान याचाही परिणाम प्रसादाच्या स्वरूपावर होत असतो याकडे जाणते लक्ष वेधतात. काही ठिकाणी मंदिरामध्ये प्रार्थनास्थळी प्रसादाचे वितरण केले जाते, तर अनेक ठिकाणी प्रार्थनास्थळांच्या बाहेर भाविकांना प्रसाद दिला जातो. हे प्रसाद कधी देवाला द्यायच्या फुलानारळाच्या ताटामध्ये असतो, तर कधी भाविकांना घरी नेण्यासाठी वेगळा दिल जातो. या प्रसादाचीही गुणवत्ताचाचणी करणे गरजेचे आहे मात्र ती केली जात नाही.

वेगळा विचार नाही

मंदिरातून देण्यात येणारा प्रसादाच्या गुणवत्तेचा तपासणीच्या निकषावर वेगळा विचार केला जात नाही. अन्नपदार्थ म्हणून त्याकडे पाहिले जाते. प्रसाद तयार करताना त्यामध्ये कोणते घटकपदार्थ वापरले जातात याची तपासणी होत असते. उदा. तूप, साखर, रवा, मैदा, बेसन यांसारख्या घटक पदार्थांची गुणवत्ता काय आहे, हे तपासून पाहिले जाते. घटक पदार्थांची गुणवत्ता तपासली म्हणजे तयार होणारी नसावी. यथावकाश मात्र त्यावाचून आपलं सगळीकडे अडायला लागलं. फिनेटका स्वीकारांहा असा नाईलाजाने का होईना केला गेला आणि आज तो आपल्या जीवनाचं अविभाज्य अंग बनलाय. युनिफाइड पेमेंट इंटरफेस किंवा यूपीआय आठ वर्षांपूर्वी अस्तित्वात आलं. त्याची भरभराट करोना काळात झाली असं म्हणावं लागेल.

अंतिम पदार्थाची, प्रसादाची गुणवत्ता चांगलीच असेल, असा फिनटकचा 'दादा' देश

निश्चित अंदाज बांधला जातो. मात्र प्रक्रियेमध्ये पूर्णपणे तयार झालेल्या प्रसादाची गुणवत्ताही तपासायला हवी, असा आग्रह तज्ज्ञानी व्यक्त केला आहे. हा प्रसाद कोणत्या ठिकाणी ठेवला जातो, त्याची साठवणूक कशी होते, साठवणुकीचा मुदत कालावधी किती आहे, त्या कालावधीमध्ये प्रसादाचे वितरण केले जाते का, याकडे अत्यंत गांभीर्याने पाहायला हवे. मुदतबाबू प्रसाद आरोग्यासाठी अपायकारक ठरू शकतो. प्रसाद तयार करताना साजूक तूप, दूध वा दर्जेदार दुधांजन्य पदार्थाएवजी निकृष्ट दर्जाच्या पदार्थांचा वापर करणे आरोग्यासाठी अपायकारक ठरू शकते. त्यामुळे एका ठोस व निश्चित नियमावलीची गरज प्रसादासाठी आहे, अशी मागणी आता पुढे येत आहे. अन्नरीक्षकांची नियुक्ती

तिरुपती वादाच्या पार्श्वभूमीवर आता राज्यातील काही प्रार्थनास्थळांमध्ये अन्ननिरीक्षकांची नियुक्ती करण्याचा निर्णय घेण्यात येत आहे. अन्नशास्त्रामध्ये प्रावीण्य असलेल्या सदस्यांची समिती स्थापन करणे, नियमित तपासणी करणे, प्रसाद तयार करण्यापासून ते त्याचे पॅकिंग करेपर्यंत सर्व सूचनांची अंमलबजावणी प्रभावीपणे केली जाते का, हे अन्ननिरीक्षकांच्या माध्यमातून तपासण्यात येणार आहे. मंदिर तसेच प्रार्थनास्थळी येणाऱ्या भाविकांच्या आरोग्यासह त्यांच्या श्रद्धेचीही जपणूक यामुळे होणार आहे. महाप्रसाद तसेच कोरड्या प्रसादाची गुणवत्ता निश्चित करण्यासाठीही याची मदत होणार आहे. मंदिरामध्ये लावण्याच्या दिव्यांसाठी चांगल्या प्रतीचे तेल व तूप वापरले जाते का, याची खात्रजमा करण्यासाठीही अन्ननिरीक्षकांची मदत होणार आहे.

भोग उपक्रमाची मदत
प्रार्थनास्थळांमार्फत वितरण केल्या जाणाऱ्या या प्रसादाचा दर्जा सुधारावा आणि त्याची गुणवत्ता कायम राहावी, यासाठी अन्न व प्रशासनाने ‘भोग’ हा प्रकल्प राबवण्याचा निर्णय घेतला आहे. या प्रकल्पांतर्गत या प्रार्थनास्थळांवरील प्रसादाची गुणवत्ता तपासणे, त्याठिकाणी वापरण्यात येणाऱ्या पाणी, प्रसादासाठी वापरण्यात येणाऱ्या घटक पदार्थाची तपासणी करणे तसेच प्रसाद आणि इतर पदार्थ तयार करताना स्वच्छतेच्या निकषांचे पालन होते का, याचीही तपासणी होणार आहे. प्रसाद तयार झाल्यानंतर वैद्यकीय पद्धतीनेही त्याची तपासणी करण्यात येणार आहे. सध्या राज्यातील २४ प्रार्थनास्थळांमध्ये ‘भोग’ उपक्रमांतर्गत प्रसाद प्रमाणित करण्यात येणार आहे.

प्रयोगशाळांची व्याप्ती वाढवण्याची गरज

अन्न व औषध प्रशासनाच्या प्रयोगशाळांवर अन्न आणि औषधांच्या चाचण्या करण्यासंदर्भात असलेला ताण दिवसेंदिवस वाढत आहे. अनेक ठिकाणचे अन्न तसेच औषधांचे नमुने चाचणीअभावी प्रलंबित आहेत. तज्ज कुशल मनुष्यबळाचा अभाव यामुळे या प्रसादाची गुणवत्ता चाचणी करण्याचे अतिरिक्त काम कसे घ्यायचे, हा प्रश्न प्रशासनातील तज्जांनी उपस्थित केला. भारतीय अन्न सुरक्षा आणि मानक प्राधिकरणाने निश्चित नियमावली व निकषांसाठी मार्गदर्शन करावे व त्याची अंमलबजावणी देशात एकाच पद्धतीने होते का, हे तपासावे अशी अपेक्षाही त्यांनी व्यक्त केली आहे.

वित्ताचे तंत्रज्ञान, तंत्रज्ञानातील वित्त

(एनपीसीआय) यूपीआय विकसित केल. यूपीआय सुपर-डुपर हीट झालंय.
भारतीय फिनटेकची वैशिष्ट्ये

नुकतीच ग्लोबल फिनटेक फेस्ट ही तीन दिवसांची जागतिक परिषद मुंबईत झाली. या परिषदेत ८०० ते एक हजार कंपन्यांनी दालनं उभारली होती, ज्यातून फिनटेकचं दिमाखदार प्रदर्शन मांडलं गेलं. यामुळे फिनटेक क्षेत्रात आपला प्रभाव दिसून आला. कंपन्यांबाबोबरच फिनटेक धोणकर्णे, नेते, स्टार्टअप, कल्पक उद्योजक यांचाही यात सहभाग होता. जागतिक परिप्रेक्ष्यातून या घटनेकडे पाहिल्यास भारताचं वर्चस्व या क्षेत्रात निर्माण झालंय हे अधोरेखित झालं. युरोप आणि अमेरिका हे प्रदेश आर्थिक देवावाणीच्या बाबतीत अझूनही धनादेशासारख्या पारंपरिक साधनांना चिकटून आहेत. भारतातला यूपीआयचा उदय, स्वीकार, प्रसार आणि त्याची उपयोगिता (जी काळाच्या कसोटीवर उतरली आहे). ही स्पष्ट दिसूल लागल्यावर आता युरोप आणि अमेरिका या प्रदेशांकडून 'यूपीआय आम्हालाही द्या' अशी मागणी होऊ लागली आहे. डिसेंबर २०१९मध्ये अमेरिकेची मध्यवर्ती बँक असलेल्या यूएस फेडरल रिझर्व्हच्या संचालक मंडळाला गुगल कंपनीने सल्लाच दिला, की यूपीआयची कार्यपद्धती समजावून घ्या आणि तसं काहीतरी अमेरिकेत देखील आणा! २०१९मध्ये आपल्या देशात सर्व सामान्य नागरिकांकडून रोकडविना अदायगीचे (नॅन कॅश पेमेंट) केवळ सहाच व्यवहार झाले, पण त्याच वर्षात किरकोळ दुकानांतून कार्डने पेमेंटचे एक कोटी व्यवहार झाले. लोक रोकड टाळून कार्डांकडे वळत आहेत हे एक तर रिझर्व्ह बँकच्या लक्षात आलं आणि लक्षात आलं सायबर चोरांच्या! डेबिट असो की क्रेडिट, कोणत्याही कार्डाचं क्लोनिंग करता येत वै हे उघड झालं आणि मग मात्र विनाकार्ड पेमेंट व्यवहार आवश्यक वारू लागले. या गरजेतून विनारोकड पेमेंटसाठी एक स्वतंत्र यंत्रणा उपलब्ध होणं आणि ती सर्व सामान्यांसाठी उपलब्ध होणं, त्यातही ती नागरिकांच्या मोबाइलमध्ये उपलब्ध होणं ही काळाची गरज बनली. या सगळ्या विचारांमध्येनातून २००९मध्ये स्थापन झालेल्या नॅशनल पेमेंट्स कॉर्पोरेशनने

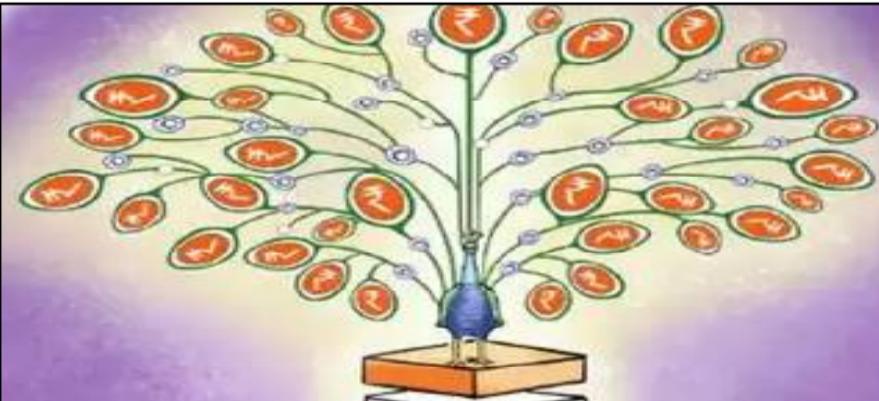
(एनपीसीआय) यूपीआय विकसित केला. यूपीआय सुपर-डुपर हीट झालंय. भारतीय फिनटेकची वैशिष्ट्ये आपलं फिनटेक हे सर्वसमावेशक आहे. य फिनटेकचा मुख्य आधार यूपीआय हा आहे यूपीआय हा विनारोकड पेमेंट्साठी एक मंच आवां आणि या मंचावर अनेक प्रणाली सहजगत्या लाँच करता येतात. उपयुक्त फिनटेक बाजारात आणल्यास केंद्र सरकारही मदत करण्यासाठी उत्सुक आहे अद्यापही बँक शाखेत प्रत्यक्ष न जाता घरबसल्य मोबाइलवरून अर्थिक व्यवहार करण्यासाठी लोक घाबरताना दिसतात. विशेषत: ग्रामीण भागात स्थियांना ही भीती जाणवत असते. फिनटेक देशात आणखी यशस्वी करायचं असेल तर समाजाच्य सर्व स्तरांमध्ये याविष्यी पुरेशी जागृती करणं गरजेच आहे. एकंदर डिजिटल इकोसिस्ट्रिम्बाबत लोकांच्या मनात असलेली शका लवकरात लवकर फिटण्ये गरजेचे आहे. वापरकर्त्यांच्या भाषेत बोलणाऱ्या आणि वापरण्यास अत्यंत सोप्या अशा सुविधा तसंच अशी अप हे आपल्या फिनटेकचं सर्वांमोठं वैशिष्ट्य आहे.

फिनटेकसमोरील आव्हाने

पुढचं दशक हे फिनटेकसाठी अत्यंत महत्वाचा आहे. अर्थात हे वाक्य दरवर्षी म्हटलं तर हे दशकही एकेक वर्षांनं पुढे जाईल. त्यामुळे २०२४ पासून २०३५पर्यंतचा काळ भारतीय फिनटेकसाठी फार महत्वाचा आहे, असं म्हटल्यास चुकीचं ठरणावा नाही. या काळात भारतीय फिनटेकसमोरील आव्हानांचा विचार केला तर काही ठळक आव्हान दिसतात -

१. स्थानिक पातळीपासून आंतरराष्ट्रीय पातळीपर्यंत पेमेंट व्यवहार करताना ते विविध देशांच्या पेमेंट पद्धतींना सामावून घेणे असे करणे हे मोठं आव्हान आहे. सध्या ज्याला आपण क्रॉस बॉर्ड म्हणतो. तसे व्यवहार करताना अडचणी येत आहेत यूपीआय हा जर सर्व डिजिटल व्यवहारांचा आधार

जग भारताविषयी आशावादी का आहे?

‘भारतीय अर्थव्यवस्थेने व्याजदर वाढलेले
असताना आणि सरकार वित्तीय टूट कमी
करत असताना देखील एप्रिल-जून २०२४
तिमाहीत ७.८ टक्क्यांचा वृद्धिदर गाठला.
उद्योग तसेच सेवा या दोन्ही क्षेत्रांनी भरघोस
कामगिरी दर्शवली. त्यातही सेवा क्षेत्रासाठी
मागणी वेगाने वाढत आहे,’ अशी टिप्पणी
त्यांनी केली. अशा उदाहरणांची यादी खूप
मोठी झावै

माठा आहे. माध्यमांतून सर्वसाधारणपणे गुन्हेगारी, अपघात, राजकीय साठेमारी, बंद, मोर्चे, तणाव अशा गोष्टी प्रामुख्याने बघणाऱ्या, वाचणाऱ्या सामान्यांना कदाचित हे सगळं काहीतरी वेगळं, क्षणभंगुर, अविश्वसनीय वाटू शकेल. परंतु एकीकडे स्थानिक पातळीवर शांतता आणि सुव्यवस्था किंवा रस्ते, पाणी, वीज, सार्वजनिक स्वच्छता, सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्था, शिक्षण, आरोग्य अशा मूलभूत सुविधांविसर्यी प्रश्न वाढत चाललेले असतानादेखील दुसरीकडे भारत शेतकी तसेच औद्योगिक उत्पादन, आंतरराष्ट्रीय व्यापार, रस्ते, रेल्वे, बंदरं किंवा विमानतळ यांसारख्या पायाभूत सुविधा, वाहतूक क्षेत्र, किंवा डिजिटल तत्रज्ञानामार्फत पुरवता येणाऱ्या सेवासुविधा अशा अनेकविध क्षेत्रांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर प्रगती करतो आहे, गुंतवणूक करतो आहे. त्याचा परिणाम म्हणजे १९९० च्या सुमारास असलेलं भारतीयांचं सरासरी ३०० डॉलरचं दरडोई उत्पन्न आजमितीला २७०० डॉलरवर जाऊन पोचलं आहे. आता होत असलेली प्रगती त्यात सातत्यांन भर घालत आहे, आणि त्यातून हळूहळू सर्वसामान्यांचं जीवनमान उंचावत आहे. आज ३.५ ट्रिलियन डॉलर असलेली भारताची जगातील पाचव्या क्रमांकाची अर्थव्यवस्था २०२७पर्यंत तिसऱ्या क्रमांकावर

पोचेल आणि २०३० पर्यंत सात ट्रिलियन डॉलरपर्यंत जाईल, अशी अपेक्षा आज व्यक्त केली जात आहे. पुढील सहा-सात वर्षांत आणखी ३.५ ट्रिलियन डॉलर्स वाढवायचे म्हणजे दरवर्षी सरासरी ५०० - ५५० बिलियन डॉलरची वाढ होत राहिली पाहिजे. आत्ताच भारत दरवर्षी ४०० बिलियन डॉलरची वाढ करत आहे, त्यामुळे हे लक्ष्य अशक्य नाही. मोठच्या प्रमाणावर नवीन पायाभूत सुविधांची निर्मिती हा भारताच्या उन्नतीचा पाया ठरत आहे. भारताने गेल्या सात-आठ वर्षांत तब्बल एक ट्रिलियन डॉलर्स एवढी गुंतवणूक पायाभूत सुविधांमध्ये केली आहे आणि तेवढीच गुंतवणूक पुढील पाच- सहा वर्षांन कराणा आहे. त्यामुळेन २०१५ पायी ज्यानिउद्दानात वाहना निघालाय आहे, पण त्याचबोरे व्हार्चंड प्रमाणावर स्टार्ट-अप्सना चालना मिळाली आहे. भारतातील स्टार्ट-अप्सची संख्या २०१४ मध्ये अवघी ४००-५०० होती ती आजमितीला १,४०,००० च्या वर गेली आहे, आणि 'युनिकॉर्न' च्या संख्येत भारत जगातील तिसरा देश बनला आहे. भारताची निर्यात वेगाने वाढते आहे आणि त्यामुळे व्यापारातील चालू खात्यातील टूट खूपच कमी झाली आहे. परकीय चलनाची गंगाजळी ओसंझून वाहते आहे आणि आंतरराष्ट्रीय बाजारात रुपया आपलं मूल्य टिकवून आहे. महागाई गेल्या पाच वर्षांतल्या नीचतम पातळीवर आहे. तर स्टेट बँकेने केलेल्या संशोधनानुसार देशांतर्गत आर्थिक विषयावा देवेलपमेन्टा आपल वर्तावी

विधान तकरीबाने आहे. त्यामुळच २०१४ साला अवघ्या पाच शहरांत २५० किमीमध्ये असलेली मेट्रो आता २१ शहरांमध्ये १००० किमी मार्गावरून धावते आहे, तर पुढील १,००० किमीचे मेट्रोमार्ग बनत आहेत. विमानतळांची संख्या ७४ वरून आता १५८ झाली आहे, तर २१ नवीन विमानतळ बनत आहेत, विद्युतीकरण केलेल्या रेल्वे लाइन्स २१,००० किमी वरून ६३,००० किमी झाल्या, हायवे दुप्पट झाले, देशातल्या ९९ टक्के खेड्यांपर्यंत पक्की सडक, वीज, सिलिंडर, मोबाईल नेटवर्क, इंटरनेट इत्यादी पोहोचले आहेत.

भारताने हरित ऊर्जेच्या उत्पादनातदेखील मोठी मजल मारली आहे. गेल्या १० वर्षांत सौरऊर्जेची उत्पादन क्षमता २५ पट वाढली आहे, तर जैवऊर्जेचा वापर आठपट झाला आहे. सौरऊर्जेच्या उत्पादनात भारत आता जगातील तिसऱ्या क्रमांकाचा देश बनला आहे, तर त्यातील गुंतवणुकींसाठी भारत हा जगातील सर्वोत्तम देश गणला जात

